

GAYGUIDE I EXTRA BILAGA

REPORTER

GAYTIDNINGEN I NORDEN

**Hiv-prästen
som vet
kärlekens
högsta pris**

**Herpesmedel-
nytt hopp
för aidssjuka**

**Pet Shop
Boy-pojke:
- Jag mötte
Oscar Wilde
under en
ockult seans**

**Nytt i Reporter:
GAY-ASTRO**

**Steven och
Blake väner
i nya Dynastin**



**MÖT SANDRA BERNHARD
TILLITSFULL, SÅRBAR
OCH ROMANTISK**



188-02

Februari 1992 Pris 30:-

No/Da 32:- Fi 22:- Isl 240:-

2



Sorgen vi känner när en älskad människa dör är...", inleder prästen sin mening, vänd mot föräldrarna och systemen. Som närmast sörjande sitter de alla på höger sida, längst fram i kyrkan.

Komminister Ulla-Britt Persson fäster snabbt blicken på en man flera bänkar längre bak, på vänster sida i Guds boning i denna trakt. En man som sitter bredvid mig, i den bredare kretsen av kamrater och goda vänner.

Prästens ord strömmar snabbt, bestämt, utan ett uns av sentimentalitet.

Det hon säger är en läxa så viktig att vi alla måste lära oss förstå, så gott vi kan, utan tekniska konstpauser. Ögonen fångar blixtnabbt sitt mål och Ulla-Britt fortsätter:

"...det pris vi får betala för kärleken."

Text: John Bergbom

Foto: Elisabeth Ohlson



"Sorgen, inte döden,

Det är drygt ett år sedan jag lärde känna Ulla-Britt, i samband med en god väns död och begravning. Det var min döde väns kille som satt sig längre bak i bänkraderna när hans partner skulle begravas i Hakarps gamla kyrka utanför Huskvarna. Delar av den dödes småländska släkt var mycket reserverade mot "vänner från Stockholm", i synnerhet mot den dödes partner. Ulla-Britt såg ändå till att behandla honom som en av de närmast sörjande.

■ Sonen Johan dog i aids

Ulla-Britts son Johan dog i aids för två år sedan. Johan blev 27 år gammal. Själv var hon 51 när sonen dog.

– Alder är något helt ovidkommande. Det är något jag tänkt mycket på under de senaste åren, jag har fått möta så många människor som är yngre än jag och som jag tvingats ta avsked från. Därför tycker jag att en människas ålder ger helt fel perspektiv, säger Ulla-Britt när jag möter henne i fikarummet på Södersjukhusets avdelning för aidssjuka.

Ulla-Britts son Johan ville precis som sin mor bli präst. Han läste teologi under de sista åren av sitt liv.

I samband med att Johan blev sjuk började Ulla-Britt som sjukhuspräst bland Roslagstulls och Södersjukhusets hivbärare och aidssjuka.

– Under den tiden var det mycket viktigt för mig att skilja på "rollerna" som mamma och som präst. Det skulle vara underligt om de sjuka kände att de inte ville belasta mig med sina problem, därför ville jag inte att de andra

patienterna skulle veta att jag hade en aidssjuk son.

– Som mamma undrade jag om Johan tyckte att mitt arbete gick ut över honom, att jag skulle ägna mer tid åt honom. Han kanske tyckte att "Det är i alla fall min mamma, inte deras...". När jag pratade med honom om detta sade han att han var stolt över mig - och då kändes det rätt att fortsätta som sjukhuspräst.

Samtidigt som Ulla-Britt ville sköta sina uppgifter som präst på bästa sätt blev det underligt med en självårdare som inte hade möjlighet att fullt ut använda sin egen livserfarenhet i arbetet.

– Jag hade ju ett arv att förvalta efter Johan, jag hade ju varit så nära sjukdomen man kan vara utan att själv ha den.

■ Föräldrarna ska veta

En tid efter Johans bortgång var det en aidssjuk kille på Roslagstull som hjälpte henne med det problemet.

– Han kom fram till mig i rökrummet och undrade om det var sant att min son dött i sjukdomen. Han sade att många undrade hur det var – men ingen tordes fråga. Så tog han mig i handen och tröstade mig.

Ulla-Britt är tacksam för att hennes son tidigt lät henne få veta att han var hiv-bärare.

– Johan berättade faktiskt redan när han skulle gå och testa sig och det är jag glad över.

Ulla-Britts son hade just fyllt 22 när hon fick besked om att sonen var smittad.

– Johan var en stark, insiktsfull och mycket god människa. Han hade haft relationer med både pojkar och flickor, men jag tror nog att det var pojkar som gällde.

Ulla-Britt plockar fram sina fotografier. Hon visar familjen på ett par olikbilder och räcker sedan över ett kort.

– Se - visst var han vacker!
Visst var han det.

– I det läge han befann sig var det livet som valde åt honom - det var hans homosexuelle vän som ställde upp för honom, sedan är det en annan sak att deras kärlek mot slutet kom att utvecklas till något annat än en vanlig, sexuell relation, det var mer en djup vänskap...

– Johan hade ett rikt inre liv och det tror jag var till hjälp för honom i många svåra situationer.

Ulla-Britt tystnar. Och sedan, plötsligt, sprutar det ut:

– Ibland tror jag att det värsta som finns är att mista ett barn. Även om det är fruktansvärt att mista sina föräldrar har man ändå en viss beredskap för att det antagligen kommer att ske för eller senare. Även när det gäller möjligheten att mista sin partner så finns det nog en liten, liten gnutta beredskap - det kan ju hända... Men att mista sitt barn, det är omvänt, det känns så orättvist.

– Jag har talat med så många smittade och sjuka som i det oändliga skjuter upp just detta med att berätta för sina föräldrar hur det ligger till. Jag kan inte välja åt dem. Jag kan bara säga att det är bra att göra det...



är kärlekens pris”

- Det är inte bara omtanke utan också lite feghet som gör att många väntar, rädsla för att föräldrarna ska förskjuta en. Men om det blir så har relationen inte varit speciellt bra. Kan den smittades föräldrar - och det gäller andra anhöriga också för den delen - inte ta detta, så ligger det en stor styrka i att i alla fall ha försökt. Den som har berättat har i alla fall gjort vad han kan för sin omgivning - sedan är det deras sak.

Som präst har Ulla-Britt mött alla tänkbara reaktioner från partners, föräldrar och andra anhöriga.

- Det är inte ovanligt att hivbärare som haft en dålig relation med sina föräldrar får mycket bättre kontakt sedan de berättat, ibland kan det vara rena under...

- Och även om en del gör dumma saker är det ännu värre med alla som blir lämnade ensamma med frågan "Varför sade han inget? Då hade vi kunnat ta vara på tiden bättre..." Man underlättar aldrig genom att inte berätta - sorgearbetet blir bara svårare.

Många väljer att berätta om sin sjukdom bara om den hunnit nå sista fasen:

- Då kan det bli mycket svårt för föräldrarna. Det är inte lätt att ta hand om sitt döende barn på ett bra sätt när man själv är i chockfasen.

- Bland de jag träffar och som har svårt att berätta för sina föräldrar är det många som har flyttat till Stockholm. De har bara sporadisk kontakt med mamma och pappa i andra delar av landet och ibland vet föräldrarna inte ens om att deras barn är homosexuell. Då kan det vara svårt att

berätta att man är hivpositiv. Det måste alltid vara varje människas eget beslut att berätta, men jag tror att det är en god handling.

■ Alla döda, som en mardröm

Som aidspräst möter Ulla-Britt sina patienter under flera års tid, hon hinner lära känna dem och utveckla mycket personliga relationer.

Hur orkar hon med så många djupa kontakter och så många förluster?

- Sjukdomen är ju sådan att patienterna under flera år lever ett ganska normalt liv i sina hem. Under dessa perioder brukar vi inte ha så tät kontakt - men jag finns här på sjukhuset när man behöver mig. Vi träffas mer intensivt under kortare perioder, när de är inlagda för behandlingar till exempel. Att dö i aids är en lång process, så man hinner verkligen bli vänner med åren.

- Jag får lära känna så många unga människor med ett mod som är enormt, det är oerhört berikande för mig. **Det är ju bara kärleken mellan människor och vårt ansvar för varandra som kan göra livet uthärdligt.**

- Samtidigt är det som en mardröm - tanken svindlar när jag tänker på att det är så många vänner som jag känt som dör. Jag gråter ofta på hemvägen från sjukhuset.

- Jag har begravt många av mina vänner. Det är svårare att begrava någon man känner och är vän med, men samtidigt vet man vad man ska säga. Jag har tidigare arbetat

som sjukhuspräst på Nacka sjukhus och det var stor skillnad, då hade man sällan hunnit få den långa kontakt med de sjuka som jag nu får.

- Just på begravingar är det så otroligt mycket känslor. Jag tycker det är viktigt att låta folk få behålla sin värdighet även om de bär sig illa åt.

■ "Specialist på pappor"

- Speciellt pappor kan ju ibland bete sig mycket underligt har jag märkt. Nu brukar folk säga att "Ulla-Britt är specialist på pappor". Pappor är så fruktansvärt rädda - då tror jag att det ibland är en fördel att jag är kvinna, mamma och heterosexuell - jag vet hur dom ska tas...

- Jag har lagt märke till att ensamstående pappor nästan aldrig beter sig lika knepigt som gifta män kan göra. Det är som om de lägger över det känslomässiga på mamman, men om det inte finns någon mamma är de oftast beredda att ta sitt ansvar.

- Jag har varit med om att anhöriga till en död man anmält mig för domkapitlet bara för att jag behandlat den dödes närmast sörjande, hans kille, som den han var.

Som aidspräst arbetar Ulla-Britt nästan enbart som självvårdare för homo- och bisexuella män. Det har lärt henne att föräldrars och kanske speciellt pappors fördomar och rädslor kan ta sig märkliga och otäcka uttryckt inte bara vid begravingar, utan också vid arvskiften.

- Det heter ju att Djävulen aldrig är så nära som vid

***I mörka stunder brukar Ulla-Britt tänka på dessa rader:
"När jag går in i mig själv är jag som ett barn som går in i
ett rum där det alltid finns ett ljus tänd. Det ljuset är du."
- Det skulle förstås kunna vara Gud, men för mig är det
Johan, säger Ulla-Britt.***

■ SE ULLA-BRITT I TV! Den 3 februari klockan 18.45 sänder kanal 1 "Halva livet: En trans tjänare", ett program om hennes liv och hennes arbete som själsörjare för hivbärare. Repris: 10 feb. kl. 11.30

prästval och vid arvsskiften. Vid arvsskiften kan människor som tycker om varandra ryka ihop om mormors soppskål... Därför är det så viktigt att skriva ner och underteckna sitt testamente, det är en god handling som inte har något att göra med att skriva på sin dödsdom.

- Det är skönt att ha det gjort för alla människor, inte bara för den som är hiv-bärare. Har du hört att "alla hiv-bärare kommer att dö"? Det är faktiskt så hemskt att det ödet delar vi alla!

- För den som är hiv-bärare känns det ofta som en befrielse att ha bestämt formerna för sin begravning och att ha undertecknat sitt testamente. Ett orosmoment försvinner.

■ **En gul, en rosa och en röd ros**

Ulla-Britt visar upp den lilla bok där hon antecknat sina vänners önskningar om hur de vill bli begravda. Hon visar inte vad det står på sidorna, men berättar:

- Jag brukar anteckna tankar, dikter, psalmer och sånger som vi talat om. Många är väldigt noga; de vill ha ett ord med i laget när det gäller allt från blommor till vad som ska serveras efter begravningen.

- Den här mannen måste ha känt på sig att han inte skulle dö på våren eller sommaren, säger hon fundersamt.

- Han bad om höstlov om det skulle ske under hösten eller grannis om det skulle ske under vintern. Så blev det också.

Gayaktivisten Janne Berglund, som hörde till sjukdomens första offer i Sverige, var en av Ulla-Britts vänner. Hon var officiant vid den borgerliga jordfästningen efter hans död.

- Janne sade att han ville ha en "bögbegravning", berättar Ulla-Britt. "Då måste jag få komma", sade jag. "Det hoppas jag verkligen", svarade Janne, "jag hade tänkt att du skulle hålla i begravningen".

- Jag visste inte riktigt vad en "bögbegravning" innebar, men jag försökte tolka det med tre olika färgade rosor på hans kista. En gul för barndomen och familjen. En rosa för vännerna, gayvärlden och den homosexuella frigörelsen. Och en röd för kärleken och det heliga. Många andra har sedan önskat samma uppsättning rosor vid sina begravningar, inte bara homosexuella. Den rosa rosen kan också stå för vännerna, även om man inte är homosexuell.

För sin egen del har Ulla-Britt bestämt att det ska bli en jordbegravning.

- Det är mer konkret så. Johan hade också en jordbegravning och vi bestämde att vi skulle ha det båda två.

Ulla-Britt brukar ha många gånger citerat en dikt av Bernt Gustavsson när hon begravt sina vänner. I dikten beskriver han döden "som att vakna första morgonen på sommarlovet".

- De här pojkarna är ofta så unga att minnet av hur det kändes när sommarlovet började fortfarande finns kvar.

På sjukhusens hiv-avdelningar möter Ulla-Britt många som är skeptiska till att tala med en präst.

- De menar att eftersom de inte tror på Gud har jag inget att ge dem. Men faktum är att om man bara får kalla Gud för något annat, "en högre makt", eller vad som helst, så brukar vi ha riktigt mycket att tala om. Först när man blir tagen åt sidan från det aktiva livet under så långa perioder som en hivbärare ofta blir brukar människor få tid att tänka på

existensiella frågor, och de flesta bär på ett frö av religion.

- Jag försöker aldrig "frälsa" någon - jag kan bara tala om vad jag tror och berätta hur den tron har hjälpt mig och andra under svåra perioder i livet.

I den kristna världen har Ulla-Britt mött åtskilliga som skuldbelägger homosexuella i allmänhet och hivsmittade i synnerhet.

■ **Pigga på att skuldbelägga**

- Jag glömmmer aldrig en dam i församlingen som med lysande ögon sade att hon minsann visste hur det gick till på bastuklubbarna och att de aidsjuka bara fick vad de förtjänade. Jag tror sådana människor är lite avundsjuka, de har så utvecklade syn på sin sexualitet.

- Samtidigt kan de tala med beundran om den helige Franciscus som steg av sin häst för att kyssa en spetälsk. Det var ju så länge sedan, de ser tydligen inte likheten mellan de som drabbades av spetälska på Jesu tid och vår tids aidsjuka.

- Det här med att skuldbelägga är något som vi människor är väldigt pigga på. Jag möter många sjuka som vill ha en förklaring till sin sjukdom. "Är det för att jag är homosexuell?" "Är det för att jag levt så promiskuöst som Gud ska straffa mig?" Man förväntar sig att kyrkan ska ha den uppfattningen.

- Då brukar jag fråga varför miljoner svarta barn i Afrika föds med aids. Är Gud rasist?

- Vissa saker får vi aldrig någon förklaring på och det blir inte bättre av att man skuldbelägger i det oändliga. Den typen av rättvisa finns inte.

- Aids står ju som något av en symbol för polariteten mellan kärlek och död. Man måste ha bearbetat sin egen dödsångest och sin egen sexualitet för att kunna arbeta med sjukdomen utan att bli rädd. Den judiske författaren Isaac Singer har sagt att "Gud skapade sexualiteten som en försmak av paradiset". Det har man glömt i en del kristna grupper, för där finns så mycket sexualskräck.

■ **Gud skapade inte aids**

- När Johan gått bort mötte jag en annan variant av "kristen" kärlek. En präst som försökte trösta mig sade att "Just nu ser du inte Guds mening i det som har hänt".

- Jag blev så arg. Hon hade så fel - jag kommer aldrig att se någon mening i Johans död. Även om det så småningom kan komma något positivt ur ångest och smärta, det har det gjort för mig, så hade jag naturligtvis hellre önskat att Johan fanns kvar.

- Det är samma 1800-tals-tänkande som att Gud skapade fattiga och sjuka för att de friska och rika skulle ha några att dela med sig till.

- Gud är inte allsmäktig i den meningen att han skickar sjukdomar och lidande. Gud sänder inga svårigheter för att fostra oss. En gud som gjorde det skulle inte vara en god Gud, det skulle vara en demon. Det Gud kan göra är att ge oss kraft och inspiration när det känns hopplöst. Vi människor är Guds utsträckta händer. Gud kan inte ta bort det svåra åt oss, men han är alltid med oss.

- Det kan behövas för vi svenskar har mycket svårt att ta i sorg. Grannarna vänder i dörren och säger att "de förstår att man vill vara ensam med sin sorg" när man skulle

behöva någon att hålla i handen, någon att berätta i detalj för. Jag har lärt mig att just detta att sitta och lyssna kan vara det allra viktigaste.

■ **Medlidande är passion**

- Att känna med någon, att lida med någon, att känna medlidande är en otroligt stor kraft. Ordet "medlidande" har, helt orättvist tycker jag, fått en underligt falsk och urvattnad klang. Det låter som "en klapp på huvudet", fast egentligen är det ett underbart ord. Det betyder att lida med någon. Engelskans "compassion" är inte lika urvattnat, det säger precis vad det handlar om - passion betyder både högsta lidande och största kärlek.

- Under Johans sjukdomstid fick vi lära oss hur viktigt det är att ta vara på varje dag i dag. Det blev något av ständig uppbrotsstämning. När vi var hemma och gjorde något tillsammans gällde det att inte ständigt oroa sig för det som skulle ske senare. Om man ska få besked om ett medicinskt test eller läggas in på en behandling nästa vecka så ska man inte gå och plåga sig genom att tänka på det hela tiden. Det är viktigt att unna sig glädje, att gå ut och ha roligt. Vad som händer i går, det kan jag glömma, och vad som väntar i framtiden, det får jag ta då.

- När sorgen är som störst klarar man bara att ta en dag i sänder, eller när det är som allra värst bara en timme eller några minuter i sänder. På samma sätt gör jag med glädjen. Jag tänker nu är vi tillsammans, nu mår vi alla bra, nu har vi roligt.

Ulla-Britt är mycket intresserad av kläder och smycken. Hon är, nästan alltid, omsorgsfullt sminkad och bär vackra smycken runt halsen och på armarna.

- En av de här kedjorna är efter Johan. Visst är den vacker?

- Vi behöver sätta lite färg på tillvaron och vackra smycken är inte till för att ligga i byrååldorna och skräpa. Intresse för kläder är dessutom mycket kontaktskapande. Jag gillar jeans- och skinnkläder och när man ser andra som gör det kan man fråga om de har sytt sina kläder själva och så vidare. Helt plötsligt har det blivit kontakt...

■ **Får vi champagne - vem vet?**

Jag har träffat Ulla-Britt också i glädjens stunder, en gång var det på restaurang Hjärter Dam och i den lilla läderbaren ovanför. Upptryckt mot restaurangägarrinnan Kerstins stora kors och omgiven av stilig läderkillar visade hon upp sin talang när det gäller att snabbt skapa kontakt med kläder som hjälpmedel.

När jag en annan gång, under frigörelsegudstjänsten i Storkyrkan, ser henne i förbön för alla som drabbats av hiv kom jag att tänka på det hon sade när min kamrat skulle begravas i Småland. Jag mindes lite fel, jag tänkte att hon hade sagt att döden är kärlekens pris.

- Nej, nej, protesterar Ulla-Britt. Det är sorgen, inte döden, som är kärlekens pris.

Ulla-Britt är övertygad om att hon en dag kommer att få återse Johan och alla de vänner hon lärt känna under åren som aidspräst.

- En av mina vänner som dött i aids sade att det blir nog som på ett stort födelsedagskalas när vi alla får träffas igen.

-Kanske serveras det champagne - vem vet? ■

